

Hoe slepende penningmeesters M&O slopen

Door Gief van Schijndel en Ton Verweij

In een uitgebreid artikel onder de kop 'De toekomst van M&O' gaat Fons Vernooij in aflevering 6 van de vorige jaargang in op ons artikel 'Baten en lasten in het examenprogramma M&O' (aflevering 5 van die jaargang). We reageerden in dat artikel op eerdere bijdragen van Vernooij over de (door hem gewenste) inhoud van het vak Management & Organisatie.

Ondanks de vele woorden die Vernooij gebruikt, heeft hij ons niet overtuigd. De richting die Vernooij voorstaat, zal het vak M&O uiteindelijk marginaliseren. Leerlingen, docenten en maatschappij zullen de relevantie van het vak niet onderkennen. Ter wille van de leesbaarheid van deze reactie beperken we ons tot slechts enkele kanttekeningen bij het laatste artikel van Vernooij. Op de vakinhoudelijke discussiepunten zullen we niet ingaan. Ondanks die beperking hopen we hiermee wel de essentie van de discussie aan te geven.

Op zich is het terecht dat politici en ambtenaren de eis stellen dat schoolvakken in het algemeen voortgezet onderwijs niet beroepsgericht maar algemeen vormend van aard zijn. Daaraan de conclusie verbinden dat onderwerpen als *corporate governance*, *balanced score card*, speltheorie en dergelijke niet in het leerplan van M&O mogen voorkomen, miskent de algemeen vormende waarde van die onderwerpen.

Iedere leerling zal als volwassene in organisaties functioneren en of dat nu commerciële of niet-commerciële organisaties zijn, deze onderwerpen spelen een rol bij het besturen ervan. Natuurlijk wordt niet iedereen geroepen tot een managementfunctie, maar het is ook voor uitvoerende medewerkers nuttig te begrijpen waarmee het management van de organisatie bezig is. Voor OR-leden is het zelfs noodzakelijk over deze inzichten te beschikken. Ook de krantenlezer of de belegger/spaarder die iets wil begrijpen van de berichtgeving over overnames, boekhoudschandalen, graaiende bestuurders, slapende commissarissen e.d. heeft daar behoefte aan.

Het getuigt van weinig visie te blijven roepen dat "de politiek zo niet werkt" en dat daarom het programma niet echt gemoderniseerd kan worden. Het is nooit productief ervaringen uit het verleden te koesteren. Ga de discussie aan en overtuig de politiek van de algemeen vormende waarde van enkele zeer essentiële begrippen uit de bedrijfseconomie en genees de ambtenaren van hun Pavlov-reactie dat het woordje 'bedrijf' in bedrijfseconomie "dus betekent dat het een beroepsvormend vak is".

Het lijkt erop dat Vernooij de term niet-commerciële organisaties vooral wil reserveren voor sportverenigingen e.d. Het maatschappelijk belang van niet-commerciële organisaties als gezondheids- en onderwijsinstellingen is echter vele malen groter. De kans dat leerlingen in

dat soort organisaties hun toekomst vinden is zeer groot. En echt waar, management en organisatie van deze instellingen verlopen tegenwoordig volgens vrijwel dezelfde principes als die van puur commerciële organisaties.

Verder is 'winst' kennelijk een vies woord voor Vernooij. Dat is jammer want het is buiten de werkelijkheid dat winst niet van belang zou zijn voor niet-commerciële organisaties. Nee, ze hoeven geen winstuitkeringen te doen, maar zowel sportorganisaties als maatschappelijke instellingen moeten over een reeks van jaren gezien wel een positief exploitatieresultaat hebben.

In die zin is ook de ontwikkeling van het eigen vermogen (als accumulatie van de exploitatieresultaten) wel degelijk een belangrijk item voor dit soort organisaties. En, zoals eerder opgemerkt, het onderbrengen van bepaalde vermogensbestanddelen in afzonderlijke rechtspersonen met als doel aanwezig vermogen te maskeren, heeft weinig zin. Daar wordt door externen dwars doorheen gekeken en voor interne doeleinden kan een dergelijke constructie juist hoogst verwarrend werken.

Overigens heeft Vernooij toch wel zeer aparte opvattingen over de werkwijze van gemeenten bij het toekennen van subsidies. Zo zouden gemeenten niet in staat zijn onderscheid te maken tussen eigen vermogen en liquide middelen. Verenigingen met een eigen clubhuis zouden dat clubhuis moeten verkopen om hun subsidie te behouden. Een merkwaardige wereld.

In zijn reactie verwijt Vernooij ons dat we de term 'gehutseflutsel' hebben gebruikt als kwalificatie voor de wijze waarop Vernooij c.s. "twee financiële benaderingen tegenover elkaar gesteld hebben". Dat heeft hij niet goed gelezen. We hebben met die term de uitwerking afgedaan die in het bestaande examenprogramma is gegeven aan de kameraalstijl. Die term is niet wetenschappelijk, maar wel terecht omdat de uitwerking van de kameraalstijl in het examenprogramma allerminst wetenschappelijk is.

Het is te hopen dat 'men' (Vecon, docenten, leerplanontwikkelaars) verstandig omspringt met de geweldige kans die geboden wordt met het opnemen van M&O als verplicht keuzevak in het profiel Economie en maatschappij. We pleiten ervoor die kans aan te grijpen en het bestaande curriculum grondig te herzien. Dat curriculum zit vol folklore en niet algemeen vormende aspecten uit de tijd van Handelswetenschappen en Economie II.

De waarde van dit vak gaat echter veel verder dan het bestrijden van 'slepende penningmeesters' of dan het voeren van academische discussies over de economische betekenis van woorden als uitgaven, lasten, kosten, winst e.d. Dit laatste is al jaren een stokpaardje van Vernooij, maar de eenduidigheid die hij bepleit zal nooit tot stand komen, omdat de praktijk die woorden nu eenmaal door elkaar gebruikt en de betekenis ervan laat wisselen met de context waarin ze gebruikt worden. Dat is lastig, niet mooi en misschien zelfs wel dom, maar het heeft weinig zin daar vanuit een academische ivoren toren de staf

over te breken, omdat de praktijk de door Vernooij geopperde bezwaren niet erkent en daarom toch zijn eigen weg gaat.

We hebben niet de illusie met deze reactie Vernooij te bekeren tot ons standpunt. Onze discussie met hem bereikt het stadium van het herhalen van zetten. Daar wordt niemand wijzer van. We zijn benieuwd naar meningen van andere lezers, zoals docenten, praktijkmensen, wetenschappelijk medewerkers, leerplanontwikkelaars, auteurs van schoolboeken e.d. Welke ontwikkeling moet het vak M&O volgens hen nemen? Bedenk dat een leerplan tien tot twintig jaar meegaat. We roepen graag op de discussie hierover aan te gaan.